SCI-CONF.COM.UA

RESULTS OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCH AND DEVELOPMENT

PROCEEDINGS OF I INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE APRIL 4-6, 2021

MADRID 2021

RESULTS OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCH AND DEVELOPMENT

Proceedings of I International Scientific and Practical Conference

Madrid, Spain

4-6 April 2021

Madrid, Spain

2021

SOCIOLOGICAL SCIENCES

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Грузєва Тетяна Степанівна
д. м. н., професор, академік
Національної академії вищої освіти України,
Завідувач кафедри соціальної медицини та
громадського здоров'я
Волошина Діана Сергіївна
асистент кафедри соціальної медицини та
громадського здоров'я
аспірант кафедри хірургічної стоматології та
щелепно-лицевої хірургії
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця
м. Київ, Україна

Вступ. Важливим показником здоров'я та благополуччя населення є стоматологічне здоров'я. Широке впровадження профілактичних стратегій з попередження захворювань ротової порожнини дозволили досягти суттєвого зменшення частоти уражень та поліпшення стоматологічного здоров'я населення у багатьох країнах світу та в різних групах населення. Однак, бажаних цілей досягнуто не всюди і не в повній міру, про що свідчать дані захворюваності на хвороби порожнини рота [1-2]. За даними Глобального дослідження тягаря хвороб у 2016 р. принаймні 3,6 млрд людей у світі страждали від різних стоматологічних захворювань [3].

Сучасні стратегії протидії цим захворюванням включають комплекс заходів, серед яких важливим є ресурсне забезпечення стоматологічної служби, насамперед, кадрове її забезпечення. Адже надати пацієнтам доступну і якісну медичну стоматологічну допомогу можливо лише за умови достатньої чисельності фахівців стоматологічного профілю та високої якості їх підготовки [4-5].

Глобальні тенденції кадрового забезпечення медичної сфери свідчать про значний дефіцит медичного персоналу, поглиблений дисбалансом його розподілу, значні масштаби некерованої міграції, невідповідні умови праці з невисокою її продуктивністю, недостатню інформаційну базу для планування, генерування та використання ресурсів охорони здоров'я [6].

На вирішення складних завдань кадрового забезпечення національних систем охорони здоров'я націлює Глобальна стратегія з кадрових ресурсів охорони здоров'я: Трудові ресурси-2030. Документ визначає шляхи належного забезпечення кадрами різних медичних служб, у т. ч. стоматологічної. В цілому, важливе значення надається усім аспектам розвитку людських ресурсів в охороні здоров'я, включаючи їх планування, підготовку, розподіл, використання та безперервний розвиток. При цьому, пріоритет віддається інвестиціям у розвиток кадрів, удосконаленню якості обслуговування населення згідно з реальними потребами пацієнтів, моніторингу ринку праці та освітньої політики з метою попередження можливого дефіциту кадрів, системному плануванню розподілу фахівців; формуванню ефективної кадрової політики на основах лідерства тощо [7-8].

Метою дослідження є аналіз особливостей та тенденцій забезпеченості населення України фахівцями стоматологічного профілю.

Матеріали і методи. За допомогою епідеміологічного та медико-статистичного методів проаналізовано статистичні дані ЦМС МОЗ України за 2000-2019 рр. щодо кадрового забезпечення стоматологічної служби, структури кадрів стоматологічного профілю, динаміки їх підготовки, випуску, укомплектованості штатних посад та атестації стоматологів.

Результати. Результати аналізу показників забезпеченості населення України стоматологами засвідчив, що впродовж у 2019 рр. в країні налічувалося 24,6 тис. фахівців стоматологічного профілю. З них 62,4% працювали в системі МОЗ України, 2,7% - в інших міністерствах та відомствах, 34,9% - в приватних структурах. Наведені дані віддзеркалюють сучасну тенденцію до розвитку приватного сектору в стоматології.

Водночас, майже дві третини фахівців працюють в державному та муніципальному секторах охорони здоров'я. На лікарських посадах в системі МОЗ України у 2019 р. було задіяно 15,4 тис. лікарів стоматологічного профілю, що складало 3,68 на 10 тис. населення.

У структурі лікарських посад стоматологічного профілю переважну більшість становили стоматологи (73,6%), частка стоматологів-ортопедів складала 13,2%, стоматологів-хірургів – 10,4%, стоматологів-ортодонтів – 2,7%. В загальній когорті стоматологів кожен десятий обслуговував дитяче населення.

Аналіз динаміки забезпеченості населення України фахівцями стоматологічного профілю впродовж 2000-2019 рр. виявив негативну тенденцію до скорочення як чисельності фахівців-стоматологів, так і показників забезпеченості на 10 тис. населення. В цілому, загальна чисельність стоматологів впродовж двох десятиліть зменшилася на 5251 фахівця, у т. ч. стоматологів-терапевтів – на 4102 осіб, стоматологів-хірургів – на 112, стоматологів-ортодонтів – на 1061. Лише чисельність спеціалістів ортодонтичного напряму збільшилася за вказаний період на 24 фахівця.

Зважаючи на тенденцію до зменшення чисельності населення України впродовж досліджуваного періоду, важливим є аналіз забезпечення населення фахівцями стоматологічної групи. Встановлено, що впродовж 2000-2019 рр. забезпеченість населення лікарями стоматологічного профілю зменшилася з 4,2 до 3,68 на 10 тис., тобто на 12,4%. Найбільші темпи скорочення забезпеченості кадрами спостерігалися за напрямом ортопедії (на 22,2%), дитячої стоматології (на 20,8%), при зменшенні забезпеченості стоматологами терапевтичної групи – на 13,6%. Водночас, виявлено збільшення забезпеченості населення стоматологами хірургами – на 8,6% та стоматологами-ортодонтами – на 25%.

Враховуючи, що частина фахівців, яка задіяна в системі МОЗ України, працює в наукових установах, освітніх закладах, важливим для оцінки доступності стоматологічної допомоги населенню є аналіз чисельності спеціалістів, що безпосередньо надають медичні послуги в закладах охорони

здоров'я. Встановлено, що у 2019 р. з 10,5 тис. штатних посад стоматологів у закладах практичної охорони здоров'я було зайнято лише 9,5 тис. Переважна більшість посад лікарів-стоматологів була зосереджена в поліклінічних закладах. Різниця між штатними та зайнятими посадами стоматологів становила 910 посад. З урахуванням сумісництва різниця між штатними посадами та зайнятими фізичними особами становила 558 посад. Укомплектованість штатних посад стоматологів становила в країні у 2019 р. 91,3%. Статистичні дані свідчать, що фактично майже кожна десята посада є неукомплектованою, що негативно позначається на організації медичної допомоги населенню.

Поряд з негативними тенденціями до збільшення обсягів загальної міграції населення, відтоку спеціалістів з країни та з галузі охорони здоров'я в інші сфери, важливу роль у формуванні показників кадрового забезпечення відіграє підготовка кадрів.

Аналіз обсягів підготовки в країні фахівців стоматологічного профілю виявив, що впродовж 2010-2019 р. загальна чисельність студентів, що навчаються в закладах вищої освіти III-IV рівнів акредитації за спеціальністю «стоматологія», зменшилася на 3,8 тис., або на 36,4%. За вказаний період прийом студентів на перший курс зменшився на 1186 осіб, або в 2,1 разу, випуск спеціалістів – на 223 особи, або на 11,6%.

Що стосується чисельності студентів, які навчаються в закладах вищої освіти I-II рівнів акредитації за спеціальністю «стоматологія», то впродовж 2010-2019 рр. вона зменшилася на 689 осіб., або в 2,7 разу. За вказаний період прийом студентів на перший курс зменшився на 329 осіб, або в 5,4 разу, випуск спеціалістів – на 82 особи, або в 1,6 разу.

В забезпеченні належної якості стоматологічної допомоги важлива роль відводиться якості медичних кадрів. Певною мірою якісний склад фахівців стоматологічного профілю відображають дані атестації. Аналіз показників за 2019 р. засвідчив, що мали лікарську кваліфікаційну категорію 75,4% стоматологів, які працювали в системі МОЗ України. При цьому, вищу

категорію мали 33,6%, першу – 27,5% та другу – 14,3%. Наведені дані вказують на досить високу кваліфікацію лікарів стоматологічного профілю, що є однією з передумов надання якісних стоматологічних послуг.

Висновок. Аналіз кадрового забезпечення населення України спеціалістами стоматологічного профілю впродовж 2000-2019 рр. виявив негативну тенденцію до його скорочення, з найшвидшими темпами - за напрямами ортопедії та дитячої стоматології; недоукомплектованість штатних посад стоматологів на рівні 9%, що може зменшувати доступність та погіршувати якість стоматологічної медичної допомоги. Встановлено, що одним з чинників скорочення забезпеченості населення фахівцями стоматологічного профілю, є зменшення обсягів підготовки, включаючи набір та випуск. Виявлені тенденції необхідно враховувати при формуванні кадрової політики в охороні здоров'я.

Список використаних джерел

1. The World Oral Health Report. 2003. Continuous improvement of oral health in the 21st century - the approach of the WHO Global Oral Health Programme. World Health Organization, 2003

2. Cuny E et al. *Infection control in practice – oral health care*. WHO Collaborating Centre for Community Oral Health Programmes and Research; Organization for Safety and Asepsis Procedures (OSAP); University of Copenhagen, Faculty of Health Sciences, Copenhagen, 2010.

3. GBD 2016 Disease and Injury Incidence and Prevalence Collaborators. Global, regional, and national incidence, prevalence, and years lived with disability for 328 diseases and injuries for 195 countries, 1990-2016: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2016. Lancet. 2017;390(10100):1211-1259.

4. Lesaffre E et al. Statistical and methodological aspects of oral health research. Chichester, John Wiley & Sons Ltd, 2009.

5. Petersen PE, Ogawa H. The global burden of periodontal disease. *Periodontol 2000*, 2012, 60:15–39.

6. The toolkit for a sustainable health workforce in the WHO European Region / WHO Regional Office for Europe.- Copenhagen, 2018, 82 p.

7. Global strategy on human resources for health: Workforce 2030 / DRAFT 1.0 submitted to the Executive Board (138th Session)// Health workforce department World Health Organization, Geneva, Switzerland, 2016, 38 p.

8. Towards a sustainable health workforce in the WHO European Region: framework for action. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2017 (http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file /0011/343946/ 67wd10e_HRH_Framework_170677.pdf).